De kamptoestanden

De kamptoestanden 1944-’45-’48

Een Rapport
Dr. Van der Vaart Smit
met een voorwoord van:
PROF. MR G.M.G.H. RUSSEL

VOORWOORD

Ille crucem sceleris pretium tulit, hic diadema.

De een kreeg een kruis, de ander een kroon tot vergelding voor
zijn misdaad. Juvenalis, Satiren 13. 105

Dr. H.W. van der Vaart Smit deed bij zijne samenvatting van mishandelingen, waaraan sedert de bevrijding politieke verdachten hebben blootgestaan, slechts grepen uit zijn omvangrijk materiaal. Wie bekend is met de toestanden, welke sedert september 1944 in het toen herwonnen vaderland en nadien in geheel Nederland zijn ontstaan, weet, dat de schrijver op sobere wijze is te werk gegaan bij het weergeven van gebeurtenissen. Van Mei 1945 afnam ik onafgebroken kennis van klachten, die uit vrijwel alle delen van Nederland binnenkwamen omtrent misdadige en liederlijke behandelingen van Nederlandse mannen, vrouwen en kinderen, onder vigueur van Militair Gezag, Militaire Commissarissen, Binnenlandse Strijdkrachten, P.O.D., P.R.A.(C.), Bureau Nationale Veiligheid en andere instanties. Daarom kan ik verklaren, dat de soort van mishandelingen, die de schrijver vermeldt, bevestigd worden door mededelingen, welke mij mondeling en schriftelijk bereikten. De gepleegde folteringen waren geen “spontane” reacties van gedurende jaren onderdrukte volksgenoten. Neen, zij waren handelingen door misdadigers, van wie velen gebruikt zijn om, vaak zonder enige gegronde aanwijzing ongeveer 125.000 mensen te doen arresteren en velen van hen te laten mishandelen. De overheid heeft honderden mannen, van wie een groot gedeelte afkomstig uit bevolkingslagen waaruit men geen beambten voor de rechtspleging dient te kiezen, bij de organen van P.O.D., P.R.A.(C.) en B.N.V benoemd of geduld als rechercheurs en instructie-ambtenaren dienst te doen, zonder enige vakopleiding of toetsing op moraliteit. Het ligt voor de hand, dat aldus van een “rechts” pleging niet veel terecht kon komen. Honderden dossiers zijn mij toegezonden waaruit blijkt, dat Dr. van der Vaart Smit bij de verstrekking van gegevens bescheiden is geweest. Zeer vele slachtoffers hebben het vertrouwen in regering, rechter, kerk, godsdienst en mensheid verloren. De schijnbare berusting in het aangedane en voortdurende leed is gevaarlijk. Tal van geheel of ten dele voorwaardelijk geïnterneerden hebben tot nog toe geaarzeld rechtmatige klachten ter kennis te brengen van bevoegde instanties, doordat Procureurs- en Advocaten- Fiscaal aan de Kantonrechters, Afdeling Overgang Bijzondere Rechtspleging, kunnen kennis geven, dat zulke geïnterneerden de gestelde voorwaarden niet naleven. Die voorwaarden kunnen onder andere zijn, dat de schuldige zich als een goed Nederlander en naar de aanwijzingen van aangewezen instellingen of personen moet gedragen; dat hij niet zal omgaan met bepaalde personen; niet zal toetreden tot bepaalde verenigingen; bepaalde vergaderingen niet zal bijwonen; dat hij bepaalde arbeid zal verrichten; een bepaalde verblijfplaats zal hebben; zich op bepaalde tijdstippen moet melden; een waarborgsom tot een onbeperkt bedrag zal storten; verplicht zal zijn tot vergoeding van aangerichte schade, en voorts elke andere voorwaarde het gedrag van de schuldige betreffende, welke niet de godsdienstige en staatkundige vrijheid

beperkt. Kortom, het Tribunaal, thans de Kantonrechter, kon en kan aldus de schuldige tot "slaaf" maken en hem de meest onmogelijke voorwaarden opleggen. Die zogenaamde proeftijd bedraagt ten hoogste drie jaren en loopt niet gedurende de tijd, dat degene, aan wie de bijzondere maatregel van internering is opgelegd, rechtens zijn vrijheid is ontnomen. De Procureurs-Fiscaal bij de Bijzondere Gerechtshoven geven aan de Kantonrechters kennis als naar hun mening de voorwaarden niet worden nageleefd. Het is mij gebleken, dat de bedoelde slaven aldus onderworpen zijn aan de wil van die Procureurs-Fiscaal en hun ondergeschikten. Richten gedupeerden zich tot de Koningin in de Provincie, de Minister van Justitie, de Commissaris der Koningin, de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal of andere instanties, dan hebben zij steeds te vrezen, dat de Procureur-Fiscaal met zijn "recht over leven en dood" (jus vitae ac necis), al dan niet op verzoek van de regering of van een (belasting) ambtenaar, gelijk Jupiter zijn wenkbrauwen fronsend, hen (opnieuw) doet interneren. Is de proeftijd gedurende drie maanden verlopen, dan heeft de Procureur-Fiscaal geen vat meer op de servus. Het omschreven tyrannieke middel kan zich wreken. De opgekropte wrok van voorwaardelijk geïnterneerden en van allen die onrechtvaardig zijn behandeld en al dan niet mishandeld en beroofd, kan een wals worden welke geen regering, geen politie- en militaire macht zal kunnen tegenhouden en welke dan verpletterend zal rollen over instellingen en personen, die schuld aan de wreedheden hebben…. tenzij met de grootste spoed alsnog recht wordt gedaan aan hen die thans nog lijden in kampen en gevangenissen en aan allen die onrechtmatig zijn benadeeld. Andere slachtoffers van wreedheden zwegen uit schaamtegevoel, geestelijke, lichamelijke, financiële ellende, wanhoop, wantrouwen jegens de overheid of in afwachting dat het uur der vergelding zal aanbreken. Het is noodzakelijk de getroffenen geestelijk en financieel te helpen. De Staat moet zorgen, dat over de gehele lijn het onrecht wordt hersteld. Dit omvat de opheffing der onschuldig of te zwaar gestraften en van al diegenen welke mishandeling hebben ondergaan, en/of wier vermogen is geroofd; bestraffing van hen die in de naoorlogse politieke rechtspleging zich hebben misdragen. Een uiterst spoedige beëindiging der gehele Bijzondere Rechtspleging, onvoorwaardelijke invrijheidstelling van alle politieke delinquenten met uitzondering van de eigenlijk zogenaamde criminelen, herstel van alle ontnomen rechten, met inbegrip van toekomstige pensioen-aanspraken en van ingegane pensioenen, vergoeding wegens veroorzaakte schade, zijn onafwijsbare eisen. De zogenaamde criminele gevallen moeten opnieuw onderzocht worden door de grondwettelijke justitie. De regering en een groot deel der gebreidelde pers trachten nog steeds struisvogelpolitiek te spelen, de feiten te ontkennen op te verkleinen. Dat is een echt Nederlandse regeringstactiek van na de bevrijding, een der kenmerken van de politiestaat die hier te lande op schier elk gebied heerst. Iedere poging om goedwillenden de ogen te openen, moet worden aangegrepen om de rechtsstaat te herstellen, op straffe, en dan op gevaar, van gewelddadige ingrepen bij nalatigheid. Slechts in een rechtsstaat kunnen vrede, rust en veiligheid heersen. De politiestaat voert tot revolutie. "Als alle andere rechten zijn ontnomen, is het recht op revolutie volkomen gemaakt". (Thomas Paine). De enige wijze om daaraan te ontkomen, is eerlijk schuld belijden, gepleegd onrecht herstellen, de "na-oorlog"-schuldigen op rechtvaardige wijze te straffen, in het vervolg rechtvaardigheid en recht betrachten. Indien de regering ook thans daartoe niet mocht overgaan, kan zijn aannemen, dat wrok, wraaklust en omwentelingsdrang steeds dieper doorvreten, totdat het gezag van Kerk en Staat volledig is ondermijnd. Helaas zijn er zelfs zogenaamde intellectuelen die met sarcasme of hoon publicaties omtrent de rechteloosheid beantwoorden; die spreken van sensatie indien enkelingen zich inspannen om voor de menigte het onrecht te ontleden en verdrukten weer een levenskans te bezorgen. Die zogenaamde intellectuelen zijn dezelfden die heftig tekeer gaan, indien zij slechts vrezen dat in een verre toekomst hun niet voor honderd procent recht zal worden gedaan zoals zij dat recht zien. Een enkel uur van behandeling zoals politieke verdachten, voor wie de brochure het opneemt, maanden of jaren

hebben ondergaan, zou afdoende zijn om die personen begrip van recht bij te brengen, maar dat middel zou onrecht zijn. De mishandelingen, waarvan de brochure spreekt, hebben plaatsgehad in de jaren 1944-1947. Zelfs in 1948 zijn gruwelen voorgekomen. Thans nog is de voeding in verschillende bewarings- en verblijfplaatsen slecht. Indien de Staat voldoende gelden beschikbaar stelt, kan de enige conclusie zijn, dat een gedeelte der middelen niet voor het bestemde doel wordt aangewend. Dat kan de overheid niet doen constateren door "controle" op de gebruikelijke wijze. Niet na voorafgaande aanmelding doch onverwacht dienen de hoogste justitiële ambtenaren tijden de maaltijden hun slag te slaan, te ruiken en te proeven wat de bewaarden en gevangenen te eten krijgen. Enige dagen maag- en darmstoornissen moeten zij voor het algemeen welzijn over hebben. De brochure van schrijver zou ik belangrijk kunnen aanvullen, alhoewel de feiten op voldoende wijze naar voren zijn gebracht. Het boekje is geen lectuur voor kinderen, evenmin voor sadisten. Men mag aannemen, dat de wijze waarop de verspreiding is geschiedt, de beste waarborg, dat te jeugdige personen geen kennis van de inhoud krijgen. Het buitenland echter zal de brochure wel leren kennen; daar is Nederlands naam door de Bijzondere Rechtspleging reeds jaren slecht. De Nederlandse Staat moet gereclasseerd worden ook over onze grenzen; daartoe is een ingrijpen van de regering nodig, doch dat kan niet geschieden alvorens de oorsprong van alle kwaad, gelegen inde Londense Koninklijke Besluiten en de daarop steunende Bijzondere of Buitengewone Rechtspleging, in de ruimste zin genomen, wordt veroordeeld en volledig is opgeruimd. Wie aansprakelijk zijn voor de misdrijven aan politieke verdachten begaan, is bekend: de achtereenvolgende regeringen, het Directoraat-Generaal voor Bijzondere Rechtspleging, met al hetgeen daartoe behoort, zoals het B.N.V, P.O.D., P.R.A.(C.), tal van beheerders en bestuurders door het Nederlandse Beheersinstituut aangesteld, en dit instituut zelf, kampcommandanten, bewakers en bewaaksters, verschillende ambtenaren van de Koninklijke Marechaussee en andere organen. Duizenden, die eerst door de Bijzondere Rechtspleging zijn mishandeld, beroofd en gedood, of hun erfgenamen, zijn bovendien in de greep van de fiscus geraakt. Inspecteurs en accountants van 's Rijks belastingen, fiscale recherche en F.I.O.D., de Centrale Vermogensopsporingsdienst, hebben het eerbaar gevonden, dezelfde slachtoffers nog eens te kwellen met verhoren en met aanslagen, die tot in tonnen en millioenen lopen. Het is zover gekomen, dat Procureurs- en Advocaten-Fiscaal, wanneer zij politieke verdachten een onvoorwaardelijke buiten-vervolgingstelling gaven, op het bewijsstuk een aantekening plaatsten, welke voor de inspecteurs een aanduiding was om de ongelukkigen op te vangen en onder waanzinnig hoge aanslagen te bedelven, terwijl die belastingplichtigen geen argwaan in de venijnige aantekening hadden. Dergelijke aantekeningen zijn gesteld ingevolge een regeling tussen de departementen van Justitie en Financien. Hetgeen ik vermeld, kan ik bewijzen. Mijn gegevens hebben een omvang aangenomen, dat jaren nodig zouden zijn om ze geheel te verwerken. De goede, wellicht nog dommelende, meerderheid der Nederlanders weet niet eens dat en hoe sedert jaren bewijsmateriaal van politieke verdachten, door opsporings- en onderzoekende ambtenaren in beslag is genomen, verdwenen is, zodat de beschuldigden zich niet met succes hebben kunnen verdedigen bij Tribunalen, Bijzondere Gerechtshoven, Zuiveringsraden en dergelijke. Zij weten misschien ook niet, dat en hoe talrijke dossiers geheel of ten delen zijn verdwenen of vervalst en dat stukken zijn vernietigd. Evenmin is het hun bekend, dat en hoe valse verklaringen aan getuigen en andere verdachten zijn ontlokt of afgeperst. De kamp-psychose en kampneurose is veroorzaakt door kampcommandanten en bewakers en uitgebuit door rechercheurs van P.O.D., P.R.A.(C.) en andere instanties. Kort aangeduid bestaat deze toestand hierin, dat verhorende ambtenaren de verdachte of getuige op allerlei wijzen, met vriendelijkheid, bedreiging, geestelijke of lichamelijke mishandeling bewerken, hem, in strijd met de waarheid mededelen, dat X allerhande bezwarende verklaringen over hem heeft afgelegd en het voorhouden dat bij erkenning van feiten eerstdaags zijn invrijheidstelling zal

plaatshebben. De verhoorde verklaart daarop uit angst of woede zijnerzijds gefantaseerde dingen, die hem soms werden gesuggereerd. Herhaaldelijk heeft de pers dergelijke gevallen behandeld. Aldus zijn er vele rapporten opgemaakt, die gediend hebben als bewijsmateriaal bij Tribunalen, Bijzondere Gerechtshoven, Zuiveringsraden, belastinginspecteurs enzovoorts. Om te zwijgen van medeburgers, die maandenlange mishandelingen hebben ondergaan en rechtstreeks met geweld tot bepaalde verklaringen zijn geprest. Wanneer jarenlang honderden mensen gedetailleerde gegevens verstrekken omtrent schandelijke instructie-methoden door verhorende ambtenaren en wanneer men als jurist zelf heeft meegemaakt, hoe getracht wordt gegevens tegen verdachten te construeren, dan weet men dat de toestand rot is. Dan moet men ook aannemen, dat aan zeer vele uitspraken van Tribunalen en Bijzondere Gerechtshoven geen of weinig waarde mag worden toegekend, omdat immers processen-verbaal en getuigenverklaringen al te vaak onjuist en meinedig zijn. In afwijking van de conclusie waartoe Dr. Van der Vaart Smit komt, acht ik het noodzakelijk, dat ter verantwoording worden geroepen degenen die schuldig zijn aan de chaos der Bijzondere Rechtspleging en aan de daarmee samenhangende mishandelingen. Ter aanvulling op de gegevens van de schrijver laat ik volgen een gedeelte van hetgeen een groep van ex-politieke delinquenten mij berichtte. De daarin genoemde drie namen laat ik weg. Namens de groep schreef een hunner: “Wij hebben meegemaakt hoe onder drie opeenvolgende katholieke ministers van justitie het sadisme in de kampen hoogtij vierde, hoe wij geestelijk maar ook lichamelijk mishandeld werden. Hoe zonder vorm van proces al onze meubelen geroofd werden, onze vrouwen verkracht, onze kinderen weggevoerd werden, zelfs pasgeboren kinderen van de moeder weggenomen werden. Ik heb het bewust vermoorden gezien van de slachtoffers. U wilt namen weten: nu in cel 412 in Scheveningen, gang B, is de oud-luitenant van de artillerie …. de hongerdood gestorven. Drie weken lang had men om een dokter gevraagd die niet kwam; twee dagen later was hij gestorven. De kolonel….gaf men geen insuline en ook hij stierf kort daarop. Nog tientallen namen zou ik u kunnen noemen. In de kampen hielpen de doktoren mede om ons kunstmatig 30% onder het normale lichaamsgewicht te houden. Pas wanneer hongeroedeem in zijn ergste vorm dreigde, kreeg men extra voedsel, wat de pers aanleiding gaf om te schrijven dat de politieke delinquenten in de kampen eieren kregen. Zes weken konden wij ons niet wassen (Fruit-weg), samengeperst met zeventig mensen in een kelder waar slechts plaats was voor hoogstens vijftig. Hongeroedeem, schurft, bloeddiarree, ringworm was schering en inslag door gebrek aan de meest primitieve hygiënische toestanden die er in de kampen heersten. Uit Duindorp werden wij weggeknuppeld door het corps Koninklijke Nederlandse Marechaussees dat onder leiding stond van de heer …. die dit alles zag gebeuren en er niets tegen deed. Hij is intussen tot kolonel bevorderd. In Westerbork werden …. zwangere vrouwen….op een ladder gebonden en zo door het kamp rondgedragen. Men speelde kaart op de buiken van deze zwangere vrouwen onder de woorden: “dat moffenkind dat je bij je draagt mag gerust kapot gaan”. Kampbewakers en kleinere beulen, zelfs kampcommandanten, deden aan de mishandelingen mede. Die jongen Peters werd in de Fruitweg iedere week ongeveer zijn kaak in elkaar geslagen en werd dan in het prikkeldraad van de zogenaamde Spaanse ruiters geranseld.” Een andere aanvulling ontleen ik aan een recent schrijven, eveneens met weglating der (volledige) namen van de daders: “Wat zou ik bereiken indien het gelukt een aanklacht tegen een van dat gespuis ingediend te krijgen, bijvoorbeeld tegen, om enigen te noemen, een Piet A. (Veertien jaar gezeten wegens pakjes stelen uit auto’s), een M. van de Levantkade, commandant R. (kamp Schokland, gewezen bootwerker uit Rotterdam), sadist, die zijn slachtoffers tot hun lippen door een modderig vijvertje lopen liet een een geweer op het slachtoffer liet leegschieten, de man die ‘s nachts onder toezicht van …. zijn mishandelingen uitvoerde, de mensen met vijftien graden vorst op blote voeten een uur en langer naar het werkobject liet lopen, met medewerking van een …., de heren P. en anderen?” Het rapport van Dr. Van der Vaart Smit is sedert meer dan een jaar

aan de regering bekend. Op 25 April 1949 heeft de schrijver een verzoekschrift gezonden aan de Minister van Justitie, dat ik als bijlage heb opgenomen, tot nog toe heeft de regering niet ingegrepen. Deze publicatie van het rapport is een eerste antwoord op dat stilzwijgen. De moedige schrijver wil ik niet toevoegen, hetgeen Gijsbert Karel van Hogendorp op 28 juni 1828 aan zijn zoon schreef: “Gij hoopt op een man met een kop, en ik zie klaar, dat het blijven zal bij den man zonder kop”. Moge blijken, dat spoedig regeringskringen zelven een einde aan de onhoudbare toestanden maken. Uit de publicatie moge iedereen zichzelf een oordeel vormen over hetgeen in Nederland is geschied en zich afvragen of onder ambtenaren en onder andere in handel, nijverheid of in enige tak van werkzaamheid zich als fatsoenlijke mensen voordoende personen wellicht sadistische schurken steken, die jarenlang duizenden mensen, politieke verdachten, hun vrouwen, mannen, kinderen en verdere familieleden, lichamelijk of geestelijk hebben mishandeld of financieel benadeeld. Het gaat om honderdduizenden benadeelde mensen. God sprak: “Laat ons de mens maken naar Ons beeld en gelijkenis…En God schiep de mens naar Zijn beeld; naar het beeld van God schiep Hij hem; man en vrouw schiep hij hen”. (Genesis 1.26,27). Zij, die de Bijzondere Rechtspleging hebben uitgevonden en gedurende jaren lieten voortwoekeren, schijnen te zijn vergeten, dat het mensen betreft, die zij hebben onderworpen aan een stelsel, waaraan zelfs de meest integere en scherpzinnige beroepsrechters, die in de Bijzondere Gerechtshoven en de Bijzondere Raad van Cassatie hebben zitting genomen, zijn ten offer gevallen. Geen van die Juristen immers kan weten of zelfs maar vermoeden hoevele door hen gewezen sententies met haar enorm hoge straffen juist zijn, want onbewust bouwden zij hun uitspraken op verklaringen van zogenaamde rechercheurs en andere ambtenaren, van welke zeer velen onbekwaam, anderen onberouwbaar waren, en op beschuldigingen, afkomstig van door kamppsychose en -neurose bevangen gedetineerde verdachten en getuigen.

Prof. Mr. Dr. G.M.G.H. Russel. (Overleden 16-11-1962)

MOORDEN EN MISHANDELINGEN
In de bewarings- en interneringskampen in 1945 en 1946.

Aangemoedigd door een suggestie van mijn raadsman tijdens mijn procedure, tevens voorzitter van de bond van oud-illegale werkers, leg ik dit geschrift in zijn hand met de vraag aan ieder, die met deze dingen van doen heeft, om dit materiaal te willen bezien en de consequenties, die uit een en ander voortvloeien, onder het oog te willen zien. Oorspronkelijk is dit geschrift in kortere vorm als memorie door schrijver dezes ter gelegenheid van zijn verhoor als getuige door de Parlementaire Enquêtecommissie op 18 mei 1948 aan de voorzitter dier commissie, Mr. L.A. Donker, in zijn functie van Tweede Kamerlid overhandigd en als zodanig aanvaard. Dit gebeurde daar schrijver dezes binnen de Tweede Kamer vrij was, op volkomen wettige wijze. Nadien werden afschriften aan verschillende autoriteiten ter hand gesteld. De tendens dezer actie was om, met het oog op de komende jubileum- en inhuldigingsfeesten, op een zo brede amnestie aan te dringen, dat deze als een dikke streep onder de gehele aangelegenheid zou kunnen gelden. De gratie is achter de rug. Zij heeft – al hebben velen van haar kunnen profiteren – in de kampen, en niet alleen daar, algemeen teleurgesteld. Zij betekende geen dikke streep onder de algehele aangelegenheid, slechts een betrekkelijk kleine verlichting van straf voor een aantal naar verhouding niet al te zwaar getroffenen. Zo blijft de zaak aan de orde! Voorts verzoek ik om in het oog te willen houden, dat in het hierna volgende geen volledig overzicht wordt geboden. Slechts een fragment van het overweldigende materiaal kwam binnen mijn bereik. Ook beschik ik niet over de scherpe toetsingsmethode der justitie en kon nimmer een opzettelijk onderzoek instellen. Ik kan dus niet waarborgen, dat geen enkel detail aanvechtbaar zou zijn. Maar ik

heb de mij verstrekte getuigenissen naar het beste weten van mijzelf en enige vertrouwde lotgenoten zo zorgvuldig mogelijk geschift; alles wat ons ongeloofwaardig voorkwam of slechts door een enkele kon worden bevestigd, als niet voldoende gefundeerd ter zijde geschoven, excessen weggelaten, mij beperkt tot verklaringen van serieuze mensen, die bereid bleken desgewenst onder ede te bevestigen, wat zij mededeelden en zodoende slechts een fractie van het mij verstrekte materiaal gebruikt. Op deze wijze ontstaat een nog zwak beeld van de werkelijkheid. Deze is erger geweest dan hier beschreven wordt. Mocht onverhoopt een enkel detail gecorrigeerd moeten worden – het is mogelijk – anderzijds staat vast, dat een volledig overzicht een zeer zwaar boekdeel zou vullen, dat de hier gewekte indruk op vreselijke wijze zou versterken. In het kamp aan de Levantkade te Amsterdam, met (behalve de vrouwen) een drieduizendvijfhonderd man, moesten de geïnterneerden in de beide grote mannen loodsen nacht en dag plat op het schaarse stro blijven liggen. Alleen voor het luchten eens per dag – kwamen zij overeind. Zij kregen, nadat zij bijvoorbeeld in de school aan de Polderweg te Amsterdam gedurende veertien dagen (8 tot 22 mei) niet anders hadden gehad dan in totaal drie keer een hompje brood en vijf keer een schepje eten, gedurende de eerste vijf dagen in het geheel niets dan uitsluitend water, daarna gedurende zeer lange tijd ‘s morgens een half sneetje brood, ‘s middags eveneens een half sneetje brood en ‘s avonds een kleine hoeveelheid middageten, namelijk een zesde liter, meest dunne soep. Dit middageten ontbrak vaak, zodat men dan het leven hield op in totaal een snee brood per dag plus een paar slokken water. Voegt hierbij, dat de mensen in de tijd van het “luchten” steeds zwaar afgeexerceerd werden – men moest niet alleen telkens looppas maken, maar over het hele terrein met zijn ruw plaveisel van kinderhoofdjes dwars door plassen en vuil heen “kopje duikelen”, robben, rollen enzovoort. Wie het ooglijkst pak droeg moest door de vuilste plassen! En dat de ganse tijd door, zulks met de duidelijke bedoeling de mensen af te beulen en zo miserable mogelijk te maken. Voegt hierbij, dat men de mensen geheel uitgeplunderd had, hen van das, bretels, boordeknoopjcs, overalls, goede schoenen, bagage enzovoort had beroofd. Voegt hier dan ook nog bij, dat velen hunner, bij wijze van extra luchten, met de handen een vreselijk vuile mesthoop leeg moesten halen, telkens een vrachtje met de handen tegen de kleren gedrukt dit een half uur ver weg naar de schuit moesten brengen, wekenlang de gehele dag door, en men kan zich voorstellen, dat spoedig de hele kampbevolking een wanhopige, vreselijk vuile, merendeels zieke masse stinkende paupers was, die met hun gemillimeterde hoofden, maar ongeschoren gezichten meer op bandieten dan mensen geleken. In dit kamp waren zware mishandelingen aan de orde van de dag, gewoonlijk zo dat degene, die men “nemen” wilde, op handen en voeten moest gaan zitten, het zitvlak omhoog en dan met een gummiknuppel, de geweerkolf of een eind hout werd afgeranseld. Dit geschiedde nu met deze dan met gene, soms met velen tegelijk, de gehele dag door. Aan het gejammer was nimmer een einde. En dan ging het vaak tot bloedens toe of totdat men er bewusteloos bij neer lag. Zelfs dysenterielijders werden mishandeld, meermalen dermate, dat bloed en vuil, uit hun lichaam geslagen, zich over het gehele lichaam verspreidde, tot in hun nek toe. Er werd ontzaglijk veel geslagen. Het is een wonder wat de uitgemergelde en afgebeulde stakkers verduren konden. Trouwens, die het niet volhouden konden, vertellen het niet meer na. Vaak vormde bij het mishandelen het zogenaamde “grammofoonplaatdraaien” voor de bewakers een bijzonder vermaak. Dat is, dat men met een vinger in het oor en met een vinger van de andere hand op de grond om zijn eigen as moet draaien. Het tempo wordt hierbij met geweerkolfstoten opgedreven. Zelfs sterke mannen krijgen na een kwartiertje het schuim op de mond en vallen bewusteloos neer, laat staan de ongelukkige slachtoffers van het Levantkade-regiem! Wie het kamp-leven niet langer volhouden konden en helemaal ziek werden, verdwenen naar de strafloods, naar het hok “verboden voor onbevoegden” en vonden hier hun einde. Ziek was eigenlijk iedereen. Dysenterie, schurft en dergelijke heersten sterk. Men liet de lijders eenvoudig in hun vuil liggen en de stank, die bij deze zieken heerste was

meer dan vreselijk. Gelukkig is de natuur zo barmhartig, dat de lijders de stank die het gevolg is van hun eigen toestand, zelf niet meer ruiken. De geneeskundige dienst was een bespotting. Kortom, het was een vreselijke toestand! Hoeveel ongelukkigen op deze wijze hun einde vonden, is aan de kampbewoners niet bekend geworden. Het zijn er ongetijfeld talloos velen. Zij zijn in wezen beestachtig vermoord, na beestachtig mishandeld te zijn. In het algemeen is, wat hierboven van de Levantkade kort wordt aangeduid, voor de meeste kampen en bewaarplaatsen in gelijke mate geldend. Er is zo goed als overal op ontzettende wijze honger geleden. Hongeroedeem hebben duizenden gehad. Mishandeld tot uit den treure zijn er tienduizenden. Geslagen met gummiknuppels, geweerkolven, karwatsen, stukken hout enzovoort, is er niet slechts in 1945, maar ook in 1946, tot zelfs 1947 toe over het gehele land. Ik herhaal de beschrijving hiervan – ten einde niet eentonig te worden – niet telkens opnieuw, maar beperk mij in het volgende tot de vermelding van datgene, wat na het reeds genoemde als buitengewoon kan worden gekenschetst. Tot dit buitengewone reken ik, dat in Vlaardingen in het kamp “De Vergulde Hand” er van het begin af aan twintig mannen aan de ketting geklonken werden. Van hen zaten er vier met drie kettingen aan elkaar, dag en nacht. Zulk een ketting bestond uit negen schalmen halfduims ijzer, samen negen pond wegende, die alleen soms voor een bad en een verschoning werden losgeslagen, maar direct erna door de smid weer vastgeklonken. Zich ontkleden kon men natuurlijk niet. Men moest samen naar de W.C., lag gezamenlijk in het stro en moest precies tegelijk gaan liggen en opstaan. De enkels gingen door het wrijven der ijzers spoedig stuk, maar dit werd medisch niet verzorgd. Het mocht niet. En in 1947 heb ik wonden gezien, door deze ijzers gemaakt, die na twee jaar nog niet genezen waren, onder andere van de Heer Valstar uit Naaldwijk, die vier en een halve maand in deze ijzers gelopen heeft. Eens, toen drie man wegliepen, werden voor straf ruim honderd man tegelijk voor geruime tijd in de kettingen gelegd. Uitvinder van deze marteling was de kampcommandant A. (Ten einde niet eventueel als “smaadschrift” behandeld te kunnen worden, zijn in dit geschrift de namen van kampcommandanten, rechercheurs, bewakers enz., die zich aan moorden en mishandelingen schuldig maakten, met letters aangeduid. De lijst dezer namen is natuurlijk – voor bevoegden – ter beschikking.) Maar hij staat niet alleen. Ook in het kamp Vianda te Hoek van Holland gebeurde hetzelfde, eveneens in het kamp Avegoor en niet te vergeten in de zeer zware Carel Coenraadpolder in Groningen, waar men de kettingen bovendien nog met grote meest met zand gevulde granaathulzen verzwaarde. Verdere moorden en mishandelingen uit het rapport van Dr. Van der Vaart Smit zullen door mij worden behandeld in deel II.

DE UNIVERSELE VERKLARING

Het moge overbodig zijn te zeggen, dat mijn Voorwoord en de brochure niet in bescherming nemen hen, die misdrijven hebben gepleegd, welke strafbaar waren volgens het Wetboek van Strafrecht, toen zij handelden. Wel echter geldt voor hen dat zij recht hebben op een herziening hunner vonnissen door de gewone Rechterlijke Machten dat gevonnist wordt naar de maatstaven en met de waarborgen welke het vooroorlogse Wetboek van Strafrecht kent.
De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, aangenomen door de derde Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 10 december 1948, overweegt in de considerans, dat terzijdestelling van en minachting voor de rechten van de mens geleid hebben tot barbaarse handelingen, die het geweten van de mensheid hebben aangedaan en dat de komst van een wereld, waarin de mensen vrijheid van meningsuiting en geloof zullen genieten, en vrij zullen zijn van vrees en gebrek, is verkondigd als het hoogste ideaal van ieder mens. De Universele Verklaring overweegt voorts: ‘dat het van het hoogste belang is, dat de rechten van de mens beschermd worden door de suprematie van het recht, opdat de mens niet gedwongen wordt om in laatste instantie zijn toevlucht te nemen tot opstand tegen tyrannie en onderdrukking.

Van de artikelen der Verklaring citeer ik er enkele ter overweging van allen:

Artikel 3

Een ieder heeft recht op leven, vrijheid en onschendbaarheid van zijn persoon.

Artikel 5

Niemand zal onderworpen worden aan folteringen, noch aan een wrede, onmenselijke op onterende behandeling of bestraffing.

Artikel 8

Een ieder heeft recht op daadwerkelijke rechtshulp van bevoegde nationale rechterlijke instanties tegen handelingen, welke in strijd zijn met de grondrechten hem toegekend bij grondwet of wet.

Artikel 9

Niemand zal onderworpen worden aan willekeurige arrestatie, detentie of verbanning.

Artikel 10

Een ieder heeft, in volle gelijkheid, recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak door een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie bij het vaststellen van zijn rechten en verplichtingen en bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolging.

Artikel 11

1. Een ieder, die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd, heeft er recht op voor onschuldig gehouden te worden, totdat zijn schuld krachtens de wet bewezen wordt in een openbare terechtzitting, waarbij hem alle waarborgen, nodig voor zijn verdediging zijn toegekend.

2. Niemand zal voor schuldig gehouden worden aan enig strafrechtelijk vergrijp op grond van enige handeling of enig verzuim, welke naar nationaal of internationaal recht geen strafrechtelijk vergrijp betekenden op het tijdstip, waarop de handeling of het verzuim begaan werd. Evenmin zal een zwaardere straf worden opgelegd dan die, welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was.

Artikel 12

Niemand zal onderworpen worden aan willekeurige inmenging in zijn persoonlijke aangelegenheden, in zijn gezin, zijn tehuis of zijn briefwisseling, noch aan enige aantasting van zijn eer of goede naam. Tegen een dergelijke inmenging of aantasting heeft een ieder recht op bescherming door de wet.

Artikel 17

1. Een ieder heeft recht op eigendom, hetzij alleen, hetzij tezamen met anderen.

2. Niemand mag willekeurig van zijn eigendom worden beroofd.

Artikel 19

Een ieder heeft recht op vrijheid van mening en meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid, om zonder inmenging een mening te koesteren en om door alle middelen en ongeacht grenzen inlichtingen en denkbeelden op te sporen, te ontvangen en door te geven.

De Regering en allen die zich over het vraagstuk der politieke delinquenten een oordeel willen vormen, moeten deze artikelen goed in zich opnemen. Die artikelen geven slechts weer wat elk behoorlijk mens als vanzelfsprekend aanneemt.

Vinden betrokkenen, zij het ten onrechte, de brochure of het Voorwoord beledigend? Dan schrijf ik met de heilige Hieronymus: “Indien uit de waarheid een belediging voorkomt, is het beter, dat de belediging komt, dan dat de waarheid verborgen bleef”.

Prof. Mr. G. Russel

HET REGERINGSONDERZOEK ’50-’51

Het regeringsonderzoek, dat in opdracht van het kabinet Drees in 1950/1951 heeft plaatsgevonden en in overleg met het ministerie van justitie werd geleid door Mr. A.M. baron Van Tuyll van Serooskerken, procureur-fiscaal bij de Raad van Cassatie, gepubliceerd in de verslagen van de Parlementake-Enquetecommissie, nam ruim een half jaar in beslag. Het rapport van baron van Tuyll, uitgebracht met overlegging van het breedvoerige verhoormateriaal, beslaat een belangrijke ruimte in de verslagen van de Parlementaire-Enquetecommissie. Alles compleet over te nemen is niet doenlijk en ook niet nodig. Met name de zeer talrijke verhoorverslagen bewegen zich om dezelfde dingen, waarover in het ‘rapport Kamp-toestanden’ wordt gehandeld en bevestigen deze. Wij beperken ons tot de officiële stukken, die van algemeen belang zijn.

A. RAPPORT VAN MR. A.M. BARON VAN TUYLL VAN SEROOSKERKEN.

Aan de parlementair-enquêtecommissie.

Ik heb de eer u te doen toekomen een korte samenvatting van het resultaat, hetwelk het onderzoek naar de misstanden in de kampen voor politieke delinquenten heeft opgeleverd. In pers en brochure zijn mededelingen gedaan omtrent misstanden, welke in de kampen der zgd. politieke delinquenten zouden hebben geheerst. Een onderzoek omtrent de al dan niet juistheid van de gedane beweringen wordt bemoeilijkt door de omstandigheid, dat vele getuigen, die in staat geacht moeten worden een verklaring ter zake af te leggen, niet bereid zijn zulks te doen, eensdeels uit vrees, dat hun dit te eniger tijd aangerekend zal worden en anderdeels op grond van het feit, dat zij van oordeel zijn, dat misstanden onvermijdelijk waren en het geen zin heeft daarover nog te spreken. De brochure
van Dr. H.W. van der Vaart Smit is in het bijzonder aan dit onderwerp gewijd. Met betrekking tot de waarde, aan deze brochure toe te kennen, moet worden vastgesteld, dat de schrijver – gelijk hij mij verklaard heeft – nimmer heeft waargenomen, dat gedetineerden mishandeld zijn en dat hij de inhoud der brochure heeft ontleend aan mededelingen, hem door anderen gedaan. Bij het door mij ingesteld onderzoek heb ik mij beperkt tot kampmisstanden en heb daarin niet betrokken beweerdelijk plaats gevonden hebbende mishandelingen van

gedetineerden, gepleegd door verhorende ambtenaren, welke ook buiten de kampen zouden hebben plaatsgevonden. Naar vermogensmisdrijven, ten nadele van gedetineerden gepleegd, strekt het onderzoek zich niet uit. Vermogensmisdrijven zijn op zulk een schaal gepleegd, dat een onderzoek daarnaar ondoenlijk moet worden geacht, terwijl bovendien niet vast te stellen is, op welk tijdstip en door wie het ontvreemden van aan de gedetineerden toebehorende gelden en goederen heeft plaatsgevonden. Het onderzoek is nog niet geëindigd. Het vormen van een oordeel omtrent de omvang der beweerde misslagen en tekortkomingen alsmede omtrent de vraag, of alle geuite beschuldigingen al dan niet juist zijn, is nog niet mogelijk. Het onderzoek heeft evenwel uitgewezen – en aldus kan het resultaat van het tot dusver gehouden onderzoek worden samengevat – dat nagenoeg alom bewakers zich niet hebben ontzien weerloze mensen te kwellen en te mishandelen. De mishandelingen hebben plaatsgevonden, zowel als op zich zelve staande handelingen van bewakers als door de kampleiding goedgekeurde, althans toegelaten feiten. Hiertegenover is te stellen, dat … in vele gevallen de leiders der kampen zich tegen het mishandelen van gedetineerden hebben verzet en getracht hebben dit tegen te gaan. De ernstigste gevallen van mishandeling hebben zich voorgedaan in de eerste tijden na de bevrijding. Van het verkrachten van vrouwen is niets gebleken. Het moet evenwel niet uitgesloten geacht worden, dat zulks toch heeft plaatsgevonden, daar het zeer wel mogelijk is dat vrouwen, die daarvan slachtoffer zijn geworden, daarover thans geen verklaring willen afleggen. Vrouwen zijn vaak aan een vernederende behandeling door mannelijke bewaking blootgesteld. De bewering, dat in het kamp te Westerbork ‘geblinddoekte’ (en vastgebonden) vrouwen door gehele groepen werden misbruikt’, is ongegrond. Het is hier niet de plaats in het algemeen bijzonderheden te vermelden, waarop even-welk hetgeen onderscheidenlijk in het kamp ‘De Vergulde Hand’ te Vlaardingen en de Harskamp is voorgevallen, een uitzondering oplevert. In het kamp “De Vergulde Hand” zijn gedetineerden met ijzeren scheepskettingen …. waaraan twee ijzeren beugels waren bevestigd (gewicht 2.3 kg.) aan de enkels aan elkander geklonken. Bedoelde gedetineerden zijn weken lang, dag en nacht, aan elkander geklonken geweest. Verwondingen zijn niet uitgebleven. Op 27 november 1945 is op last van hoger hand hieraan een einde gemaakt. De bewaking van de Harskamp is in de maand juli 1945 door de Canadezen aan Nederlandse bewakingstroepen overgedragen. De Nederlandse bewakingstroepen hebben zich op ernstige wijze misdragen. Gedurende de avond en in de nacht hebben zij door de barakken geschoten, tengevolge waarvan vele gedetineerden, zelfs in hun slaap, het leven hebben verloren. Deze nachtelijke schietpartijen, welke gemiddeld twee tot drie keer per week plaatsvonden, hebben zeker tot in het voorjaar 1946 voortgeduurd. Ernstige en meedogenloze mishandeling van gedetineerden heeft plaatsgevonden in de strafgevangenis te Scheveningen gedurende het tijdvak, waarin de leiding van het gesticht bij de Canadezen berustte. Als directeur van het gesticht trad op een in Canadese dienst zijnde Nederlander; de bewakers waren in hoofdzaak Scheveningers. Op 22 juli 1945 is de leiding van het gesticht aan het Militair Gezag overgedragen en aan bedoelde wantoestand terstond een eind gemaakt. Den Haag, 9 oktober 1950.

A.M. van Tuyll van Serooskerken

Rost van Tonningen, F. S. (1995). *Ode aan alle gevallenen van de Lage Landen.* Velp: Consortium de Levensboom, 48-59.